

C-190/21. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2021. március 26.

A kérdést előterjesztő bíróság:Oberlandesgericht Stuttgart (stuttgarti regionális felsőbbíróság,
Németország)**Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:**

2021. január 15.

Alperes és fellebbező:

PayPal (Europe) S.à.r.l. et Cie, S.C.A.

Felperes és a fellebbezési eljárásban ellenérdekű fél:

PQ

Az alapeljárás tárgya

Bírósági joghatóság pénzforgalmi szolgáltatóval szemben fennálló, tiltott online szerencsejátékkal összefüggő követelések esetén

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

Az uniós jog értelmezése, EUMSZ 267. cikk

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

A bíróság az EUMSZ 267. cikk első bekezdésének b) pontja és második bekezdése alapján a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i 1215/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet („Brüsszel Ia” rendelet) 7. cikke 1. pontjának és 7. cikke 2. pontjának értelmezése céljából a következő kérdéseket terjeszti az Európai Unió Bírósága elé:

1. Egy önmagában vizsgálva és autonóm módon értelmezve jogellenes károkozásokon alapuló minősülő követelést már akkor a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontja szerinti, szerződésből eredő követelésnek kell minősíteni, ha a jogellenes károkozásokon alapuló követelés bármilyen módon verseng egy szerződésből eredő követeléssel anélkül, hogy a jogellenes károkozásokon alapuló követelés létezése szempontjából a szerződés értelmezése jelentőséggel bírna?
2. Az első kérdésre adandó nemleges válasz esetén: Hol található a káresemény bekövetkezésének a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 2. pontja értelmében vett helye, ha a pénzforgalmi szolgáltató valamely ügyfél számlájáról elektronikus pénzt utal át egy szerencsejáték-szervező vállalkozás ugyanazon pénzforgalmi szolgáltatónál vezetett bevételi bankszámlájára, és a pénzforgalmi szolgáltatónak a szerencsejáték-szervező vállalkozás javára történő kifizetésekben való közreműködését esetlegesen jogellenes cselekménynek kell tekinteni:
 - 2.1. a pénzforgalmi szolgáltató székhelyén, mint az elektronikuspénz-művelet helyén?
 - 2.2. azon a helyen, ahol a fizetési művelet alapján (legalábbis a művelet jogszerűsége esetén) a pénzforgalmi szolgáltatónak a költségek megtérítése iránti igénye keletkezik a fizetésre megbízást adó ügyféllel szemben?
 - 2.3. azon a helyen, ahol a fizetésre megbízást adó ügyfél lakóhelye található?
 - 2.4. azon a helyen, ahol az ügyfél bankszámláját vezetik, amelyhez a pénzforgalmi szolgáltató beszedési megbízással az elektronikuspénz-számla feltöltése céljából hozzáférhet?
 - 2.5. azon helyen, ahol a szerencsejáték-szervező vállalkozásnál a játékos részére vezetett fogadási számlára a pénzforgalmi szolgáltató által átutalt pénz a szerencsejáték során elveszik, tehát a szerencsejáték-szervező vállalkozás székhelyén?
 - 2.6. azon a helyen, ahol az ügyfél a tiltott szerencsejátékot végzi (amennyiben a játék helye egyúttal az ügyfél lakóhelye is)?
 - 2.7. a fenti helyek egyikén sem?
 - 2.8. A 2.2. kérdésre adott igenlő válasz esetén, és amennyiben jelentőséggel bír azon hely, ahol a fizetési művelet alapján a pénzforgalmi szolgáltatónak költségek megtérítése iránti igénye keletkezik az ügyféllel szemben: Hol keletkezik a költségek megtérítése iránti igény a fizetésre megbízást adó ügyféllel szemben? Figyelembe vehető-e a pénzforgalmi szolgáltatásról szóló keretszerződés teljesítésének helye vagy az adós lakóhelye e kötelezettség helyének meghatározása során?

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések

A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i 1215/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2012. L 351., 1. o., a továbbiakban: „Brüsszel Ia” rendelet), különösen a 7. cikk 1. és 2. pontja

A szerződésen kívüli kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló, 2007. július 11-i 864/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2007. L 199., 40. o.; helyesbítés: HL 2016. L 39., 63. o., a továbbiakban: „Róma II” rendelet), a 4. cikk (1) bekezdése

A belső piaci pénzforgalmi szolgáltatásokról és a 2002/65/EK, a 2009/110/EK és a 2013/36/EU irányelv és a 1093/2010/EU rendelet módosításáról, valamint a 2007/64/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2015. november 25-i (EU) 2015/2366 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2015. L 337., 35. o.; helyesbítés: HL 2018. L 102., 97. o.)

A hivatkozott nemzeti rendelkezések

Bürgerliches Gesetzbuch (polgári törvénykönyv, a továbbiakban: BGB), a 823. § (2) bekezdése

Staatsvertrag zum Glücksspielwesen in Deutschland (a németországi szerencsejátékokról szóló államszerződés, a továbbiakban: a szerencsejátékokról szóló államszerződés), a 4. § (1) bekezdése

A tényállás és az eljárás rövid bemutatása

- 1 Az alapeljárás felperese Németországban rendelkezik lakóhellyel, és összesen 9662,23 euró összegű kifizetés visszatérítését kéri az alperestől, amelyekre 2017. június 23. és 2017. augusztus 15. között adott megbízást az alperesnél különböző máltai és gibraltári székhelyű online szerencsejáték-szervezők javára.
- 2 Az alperes székhelye Luxemburgban található, és internetes pénzforgalmi szolgáltatásokat kínál. Az alperes teljesítette a felperes által kért kifizetéseket, és beszedte az összegeket a felperesnek az aaleni (Baden-Württemberg tartomány, Németország) bankjánál vezetett folyószámlájáról, amennyiben az átutalt összeg magasabb volt, mint a felperesnek az alperesnél vezetett elektronikuspénz-ügyfélszámláján lévő összeg.
- 3 A szerencsejáték-szervezők és a felperes mint játékos viszonyában először mindig a szerencsejáték-szervezőknél vezetett fogadási számla feltöltésére került sor, mielőtt azt játék céljára használni lehetett volna. A fogadási számlát az alperes által teljesített és a felperes által adott megbízáson alapuló átutalással töltötték fel. A szerencsejáték-szervezőkkel mint a kifizetések kedvezményezettjeivel az

alperes úgynevezett elfogadási szerződéseket kötött, amelyekben az alperes pénzforgalmi szolgáltatásán keresztül történő kifizetések elfogadásáról rendelkeztek.

- 4 A felperes már évek óta rendelkezett üzleti számlával az alperesnél, amelyen keresztül multimédia-kiegészítők forgalmazójaként összesen mintegy 3,6 millió amerikai dollár (USD) összegű kifizetést bonyolított le. Az alperes felhasználási feltételeiben, amelyeket beépítettek a felek közötti szerződésbe, az angol bíróságok javára szóló, nem kizárólagos joghatóságra vonatkozó kikötés szerepel, valamint Anglia és Wales joga javára szóló jogválasztást írtak elő.
- 5 Az utolsó vitatott online szerencsejátékot követően a felperes 2017. augusztus közepén visszakövetelte az alperestől a szerencsejáték-szervezők részére átutalt 9662,23 euró összeget. A felperes e követelése már nem szerződéshez kötött, hanem a BGB 823. §-ának (2) bekezdésén, amely szerint kártérítési kötelezettség terheli azt a személyt, „aki egy másik személy védelmét szolgáló törvényt sért meg”. Az e rendelkezés értelmében vett „törvény” a felperes álláspontja szerint a szerencsejátékokról szóló államszerződés 4. §-ának (1) bekezdéséből következik, amelynek szövege a következő: „Nyilvános szerencsejáték csak az adott tartomány illetékes hatóságának engedélyével szervezhető vagy közvetíthető. Tilos az ilyen engedély nélküli szervezés vagy közvetítés (tiltott szerencsejáték), valamint a tiltott szerencsejátékkal összefüggő kifizetésekben való közreműködés.” A szerencsejátékokról szóló államszerződés értelmében főszabály szerint tilos az online szerencsejáték.
- 6 A szerencsejátékokról szóló államszerződés a felperes által végzett játékok időpontjában nem volt hatályos Schleswig-Holstein tartományban (Németország). Az elfogadási szerződéseknek a szerencsejáték-szervezőkkel történő megkötése előtt a szerencsejáték-szervezők biztosították az alperest arról, hogy engedéllyel rendelkeznek online szerencsejáték Schleswig-Holstein tartományban történő kínálására. Mindazonáltal a felperes lakóhelye és a bankszámlája vezetésének helye, amely bankszámlához az alperes az elektronikuspénz-számla feltöltése céljából hozzáféréssel rendelkezett, Baden-Württemberg tartományban volt.
- 7 A Landgericht Ulm (ulmi regionális bíróság, Németország) első fokon helyt adott a keresetnek, és az alperest fizetésre kötelezte. E tekintetben a bíróság megállapította, hogy a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 2. pontja értelmében joghatósággal rendelkezik. A joghatóság azonban kizárólag a felperesnek az alperes jogellenes károkozásán alapuló követelésének vizsgálatára vonatkozik. A szerződésből eredő követeléseket illetően a német bíróságok nem rendelkeznek joghatósággal.
- 8 Az alperes a fellebbezésében többek között arra hivatkozik, hogy a német bíróságok a jogellenes károkozáson alapuló követelések tekintetében sem rendelkeznek joghatósággal.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid bemutatása

- 9 Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre adandó választól nem csak az függ, hogy a német bíróságok rendelkeznek-e joghatósággal a kereset vonatkozásában, hanem közvetve az is, hogy melyik jog alkalmazandó. Amennyiben ugyanis a jogellenes károkozásból eredő káresemény bekövetkezésének a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 2. pontja értelmében vett helye Németországban található, a „Róma II” rendelet 4. cikkének (1) bekezdése szerint a jogellenes károkozásra vonatkozó német jogszabályok relevanciája is felmerül. Mindazonáltal a „Brüsszel Ia” rendelet értelmezését illetően nem lehet szó „acte clair”-ről.

A német bíróságoknak a „Brüsszel Ia” rendelet 18. cikkének (1) bekezdése vagy 7. cikkének 1. pontja szerinti joghatósága

- 10 A jelen ügy a szerencsejátékokhoz kapcsolódó pénzforgalmi szolgáltatások nyújtásának a német bíróságok által eddig eldöntött eseteihez képest azzal a sajátossággal bír, hogy Németországban nem adott a fogyasztói szerződésen alapuló joghatóság. Azon kérdés tekintetében ugyanis, hogy a felperes a szerződést kereskedelmi vagy szakmai tevékenységén kívül eső céllal kötötte-e, amint azt a „Brüsszel Ia” rendelet 17. cikkének (1) bekezdése feltételezi, nem az egyes fizetési megbízások tűnnek relevánsnak, hanem a 2015/2366 irányelv 4. cikkének 21. pontja értelmében vett keretszerződés. E rendelkezés szerint a releváns keretszerződés „egyedi és rendszeres fizetési műveletek jövőbeli teljesítését szabályozó pénzforgalmi szolgáltatási szerződés, amely fizetési számla nyitására vonatkozó kötelezettséget és annak feltételeit is tartalmazhatja”. A felek jogai és kötelezettségei e szerződésből következnek. A fizető fél az egyes megbízásaival csupán konkretizálja a pénzforgalmi szolgáltató által esetenként teljesítendő kifizetést.
- 11 A felperes a szóban forgó szerencsejátékokban való részvétel céljára az alperesnél létesített üzleti számláját használta. E számlán keresztül a felperes a szakmai tevékenységével összefüggésben 3,6 millió USD összegű fizetést is lebonyolított, így a szakmai tevékenysége összességében nem csupán alárendelt szerepet játszik. Ennélfogva a kérdést előterjesztő bíróság véleménye szerint a pénzforgalmi szolgáltatásról szóló szerződés szempontjából a felperes nem tekinthető a „Brüsszel Ia” rendelet 17. cikkének (1) bekezdése értelmében vett fogyasztónak, így a német bíróságok joghatósága nem következik e rendeletnek a 17. cikke (1) bekezdésének c) pontjával összefüggésben értelmezett 18. cikkének (1) bekezdéséből, még akkor sem, ha a felperes üzleti számlájáról a szerencsejáték céljára kezdeményezett egyes átutalásokra a felperes szakmai tevékenységén kívül eső céllal került sor.
- 12 A „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontja szerinti joghatóság sem áll fenn. Az alperes szóban forgó pénzforgalmi szolgáltatásai esetében e rendelet 7. cikke 1. pontjának b) alpontja értelmében vett szolgáltatásokról van szó. E rendelkezés szerint a kötelezettség teljesítésének helye „a tagállam területén az a hely, ahol a

szerződés szerint a szolgáltatást nyújtották, vagy kellett volna nyújtani”. E tekintetben a tevékenység központja számít, amely főszabály szerint online szolgáltatások esetében is a szolgáltató székhelyén, a jelen esetben tehát Luxemburgban található. Következésképpen a német bíróságok joghatósága legfeljebb a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 2. pontja értelmében vett, jogellenes károkozáson alapuló joghatóságból következhet.

A német bíróságoknak a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 2. pontja szerinti joghatósága

- 13 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 2. pontjában szereplő „[azon hely], ahol a káresemény bekövetkezett vagy bekövetkezhet” kifejezés magában foglalja egyrészt azt a helyet, ahol a kárt okozó esemény („Handlungsort”), másrészt azt a helyet, ahol a káresemény bekövetkezett („Erfolgsort”), ezért a felperes választásától függően az alperes perelhető mind az egyik, mind a másik hely szerinti bíróság előtt (alapvetően az 1976. november 30-i Bier kontra „Mines de potasse d’Alsace” ítélet, 21/76, EU:C:1976:166; lásd továbbá: 2015. január 28-i Kolassa ítélet, C-375/13, EU:C:2015:37, 45. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 14 A kérdést előterjesztő bíróság szerint a kárt okozó esemény helye nem Németországban, hanem az alperes luxemburgi székhelyén található. Ennélfogva az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések a jogellenes károkozásból eredő káresemény bekövetkezésének a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 2. pontja értelmében vett helyének meghatározására (második kérdés), valamint a jogellenes károkozáson alapuló joghatóság és az e rendelet 7. cikkének 1. pontja szerinti, szerződésen alapuló joghatóság előzetesen tisztázandó viszonyára összpontosítanak (első kérdés).

Az első kérdésről: A jogellenes károkozáson alapuló, a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 2. pontja szerinti joghatóság és a szerződésen alapuló, a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontja szerinti joghatóság közötti viszony

- 15 A „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 2. pontjában használt „jogellenes károkozás” fogalmat önállóan kell értelmezni (1988. szeptember 27-i Kalfelis ítélet, 189/87, EU:C:1988:459, 14. és 16. pont). E rendelkezés az olyan kérelmeket foglalja magában, amelyek az alperes kártérítési felelősségének megállapítására irányulnak, és amelyek nem kapcsolódnak a 7. cikk 1. pontjának értelmében vett szerződéshez (1988. szeptember 27-i Kalfelis ítélet, 189/87, EU:C:1988:459, 17. pont; 2014. március 13-i Brogsitter ítélet, C-548/12, EU:C:2014:148, 20. pont; 2018. szeptember 12-i Löber ítélet, C-304/17, EU:C:2018:701, 19. pont). Azon negatív ismérv alapján, hogy a kereset nem kapcsolódik valamely szerződéshez, felmerül a szerződésen alapuló joghatósághoz való viszony kérdése.
- 16 Miközben a Bíróság ítélkezési gyakorlatában régóta megállapítást nyert, hogy semmilyen szerződéses követelés nem érvényesíthető a jogellenes károkozáshoz kapcsolódó joghatóság alapján (alapvetően az 1988. szeptember 27-i Kalfelis

ítélet, 189/87, EU:C:1988:459), fordítva még nincs véglegesen tisztázva, hogy a szerződéshez kapcsolódó joghatóság alapján jogellenes károkozásból eredő követelések is érvényesíthetők-e, és hogy azok a követelések, amelyek szerződésből eredő párhuzamos követelés létezése nélkül jogellenes károkozásból eredő követeléseknek minősülnének, valamely, szerződésből eredő követeléssel való versengésük révén mennyiben válnak esetleg maguk is szerződésből eredő követeléssé.

- 17 A Bíróság megállapította, hogy a jogellenes károkozásból eredő követelés akkor minősül a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 1. pontja értelmében szerződésen alapulónak, ha a „szerződés értelmezése elengedhetetlen a [...] [felrótt] magatartás jogszerű vagy – éppen ellenkezőleg – jogellenes voltának megállapításához” (2014. március 13-i Brogsitter ítélet, C-548/12, EU:C:2014:148, 25. pont). Ha a jogellenes károkozásból eredő kártérítési követelés szerződésszegést feltételez, akkor tehát azt a szerződéshez kapcsolódó joghatóság alapján kell érvényesíteni, miközben a jogellenes károkozáson alapuló joghatóság kizárt.
- 18 A kérdés az, hogy az alapeljárásban szereplőhöz hasonló helyzetben meddig terjed a szerződésen alapuló joghatóság dominanciája. Elképzelhető lenne, hogy e dominancia széles körű abban az értelemben, hogy már akkor szerződésen alapulónak kell minősíteni az összes követelést, ha a törvény szerint jogellenes magatartásra vonatkozó kifogás azonos a valamely szerződéses kötelezettség megszegésére vonatkozó kifogással. Ez már a szerződésen alapuló és a jogellenes károkozásból eredő követelések közötti egyszerű versengés eseteire is vonatkozna. Ebben az esetben az alapeljárásban kizárt lenne a jogellenes károkozás helye szerinti joghatóságon alapuló kereset, amennyiben az alperes terhére rótt magatartás szerződésszegést is megalapozhatna, függetlenül attól, hogy a szerződésszegésre egyáltalán hivatkoznak-e, és hogy a jogellenes károkozásra vonatkozó kifogás jogellenes volta a szerződésszegéstől függ-e (a Brogsitter ítélet Saugmandsgaard Øe főtanácsnok által meggyőző érvekkel elutasított, ilyen „maximalista olvasatáról” lásd: Saugmandsgaard Øe főtanácsnok Wikingerhof ügyre vonatkozó, 2020. szeptember 10-i indítványa, C-59/19, EU:C:2020:688, 69. pont, 74. és azt követő pontok).
- 19 A kérdést előterjesztő bíróság inkább szigorúbban (Saugmandsgaard Øe főtanácsnok által a C-59/19. sz. ügyre vonatkozó indítványának 70. pontjában a Brogsitter ítélet „minimalista olvasatának” nevezett értelemben) értelmezi a Bíróság ítélkezési gyakorlatát, mégpedig oly módon, hogy a szerződés értelmezésének elengedhetetlennek kell lennie a felrótt magatartás jogszerű vagy jogellenes voltának megállapításához. Nem ez lenne a helyzet a követelések egyszerű versengése esetén, amikor a jogellenes károkozásból eredő követelés még akkor is fennállhat, ha a szerződés bármely okból semmis.
- 20 A kérdést előterjesztő bíróság által előnyben részesített ezen értelmezés szerint a szerződésen alapuló joghatóság dominanciája csak olyan helyzetekre vonatkozna, amelyekben a jogellenes károkozásra vonatkozó kifogás ténylegesen valamely

szerződésszegéstől függ. A kérdést előterjesztő bíróság általi ezen értelmezést támasztja alá mindenekelőtt a Bíróság közelmúltbeli ítélkezési gyakorlata (2020. november 24-i Wikingerhof ítélet, C-59/19, EU:C:2020:950, 33-38. pont).

A második kérdésről: A jogellenes károkozásból eredő káresemény bekövetkezésének a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikkének 2. pontja értelmében vett helyének meghatározása

- 21 A jogellenes károkozásból eredő káresemény bekövetkezése helyének előre látható meghatározása tisztán vagyoni károk esetében nem könnyű, amennyiben el kívánják kerülni a *forum actoris* általános joghatóságát. Előre látható lenne ugyan, ha tisztán vagyoni károk esetében általánosságban a károsult vagyónának a károsult lakóhelyén található „központját” vennék figyelembe, ez azonban szinte mindig a *forum actoris* joghatóságát eredményezné, és így ellentétes lehetne a „Brüsszel Ia” rendelet joghatóságra vonatkozó megállapításaival. A Bíróság ítélkezési gyakorlata is megpróbálta elkerülni ezt a helyzetet, és legfeljebb további szempontok figyelembevételével engedélyezte, hogy a felperes lakóhelye vagy az általános bankszámlája vezetésének helye a jogellenes károkozásból eredő káresemény bekövetkezése helyének minősüljön (2016. június 16-i Universal Music International Holding ítélet, C-12/15, EU:C:2016:449, 35. és 38. pont; 2018. szeptember 12-i Löber ítélet, C-304/17, EU:C:2018:701, 28. és 30. pont). E megfontolások alapján a jelen eljárásban a káresemény bekövetkezésének különböző helyei képzelhetők el.

A 2.1. kérdésről: A pénzforgalmi szolgáltató székhelye mint az elektronikuspénz-művelet helye?

- 22 Először is nem elképzelhetetlen, hogy kifizetésben való közreműködés esetén a jogellenes károkozásból eredő káresemény bekövetkezésének helyeként azt a helyet határozzák meg, ahol az eszközök a károsult elektronikuspénz-számlájáról a kifizetéssel kiáramlanak, és azokat egy ugyanazon pénzforgalmi szolgáltatónál vezetett másik számlán jóváírják. Ez a jelen esetben az alperes luxemburgi székhelye lenne. E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy abból a körülményből, hogy az elektronikuspénz-számla nem hagyományos bankszámla, amelyen számlapénz található, nem vezethető le, hogy az elektronikuspénz-számlán nem keletkezhet vagyoni veszteség.

A 2.2. kérdésről: Az a hely, ahol a fizetési művelet alapján a pénzforgalmi szolgáltatónak a költségek megtérítése iránti igénye keletkezik az ügyféllel szemben?

- 23 Elképzelhető lenne az is, hogy a fent hivatkozott Universal Music ítélet alapján azt a helyet vegyék figyelembe, ahol a vagyont fizetési kötelezettséggel terhelték meg. A fizetési művelettel megalapozott kötelezettséget helyeznék tehát előtérbe. A pénzforgalmi szolgáltatónak a költségek megtérítéséhez való jogát mind a német jog, mind pedig az angol jog előírja, amely utóbbi a jogválasztás alapján a

felek közötti szerződésre alkalmazandó. Mindazonáltal a jelen ügyben az alperes igénye tekintetében a hely nem határozható meg minden további nélkül (lásd erről a 2.8. kérdést).

A 2.3. kérdésről: Az a hely, ahol az ügyfél lakóhelye található?

- 24 Tisztán vagyoni károk esetében elképzelhető lenne, hogy a jogellenes károkozásból eredő káresemény bekövetkezési helyének meghatározása során a károsult vagyonának a károsult lakóhelyén található „központját” vegyék figyelembe. Mindazonáltal, amint az fent már kifejtésre került, ez általában a *forum actoris* joghatóságát eredményezné, és bizonyos mértékben ellentétes lenne a „Brüsszel Ia” rendelet joghatóságra vonatkozó megállapításaival. A jelen ügyben tehát a felperes lakóhelyét legfeljebb olyan további szempontokkal együttesen lehetne figyelembe venni, mint például az a hely, ahol az online szerencsejátékot végezték (lásd erről a 2.6. kérdést).

A 2.4. kérdésről: Az a hely, ahol az ügyfél bankszámláját vezetik?

- 25 Az alperes beszédési megbízás útján hozzáféréssel rendelkezett a felperesnek egy aaleni banknál vezetett folyószámlájához. Még ha e számla a beszédési megbízás alapján szorosabb kapcsolatban is áll az elektronikuspénz-műveletekkel, mint bármely általános bankszámla, a számlavezetés helyéhez való kapcsolódás azonban viszonylag esetlegesnek tűnik. Ezenkívül a jelen ügyben a számla – különböző hitelkártyák mellett – csak egyike volt az elektronikuspénz-számla feltöltésére szolgáló fizetési forrásoknak (ezen érvet illetően lásd: 2016. június 16-i Universal Music International Holding ítélet, C-12/15, EU:C:2016:449, 38. pont).

A 2.5. kérdésről: Az a hely, ahol a pénz a szerencsejáték során elveszik, azaz a szerencsejáték-szervező vállalkozás székhelyén?

- 26 Az azon helyhez való kapcsolódás mellett, ahol a játék céljára szolgáló, a felperesnek a máltai és gibraltári online szerencsejáték-szolgáltatóknál vezetett fogadási számláin lévő pénz elveszett, az a körülmény szólhat, hogy csak ebben az időpontban következett be a felperes kára teljes bizonyossággal és csökkent visszavonhatatlanul a felperes vagyona a játékveszteség miatt. Elméletileg még azt követően is szert lehetett volna tenni nyereségre a játékban, hogy az alperes átutalást teljesített a felperes elektronikuspénz-számlájáról a játékpénz-számlákra. Ez csak abban az időpontban volt kizárt, amikor ezután a tétet eljátszották. A jogellenes károkozásból eredő káresemény bekövetkezési helyének a felek közötti jogviszonyban ilyen módon történő meghatározása ellen szól azonban a szerencsejáték-szervezők máltai vagy gibraltári székhelyének esetleges jellege.

A 2.6. kérdésről: Az a hely, ahol az ügyfél a tiltott szerencsejátékot végzi?

- 27 Sokkal szorosabban kapcsolódna a felek közötti viszonyhoz, ha a kifizetésben való közreműködés esetében a jogellenes károkozásból eredő káresemény bekövetkezésének helyeként azt a helyet határoznák meg, ahol a pénzforgalmi szolgáltató ügyfele ténylegesen részt vesz a tiltott online szerencsejátékban, tehát ahol fizikailag a játék időpontjában tartózkodik. A jogellenes károkozásból eredő káresemény bekövetkezési helyének ilyen meghatározása ezenkívül azzal az előnnyel járna, hogy párhuzamot hozna létre az esetlegesen megsértett szabályok területi hatályával. Amennyiben a felperes Schleswig-Holstein tartományban vagy egy Németországon kívüli másik országban a szerencsejáték hasonló tilalma nélkül játszott volna, a játék nem lett volna tilos, és nem lett volna tilos a jelen ügyben az alperes terhére rótt, a kifizetésben való közreműködés sem.

A 2.7. kérdésről: A fenti helyek egyikén sem?

- 28 Szpunar főtanácsnok figyelemreméltó érvekkel rámutatott arra, hogy a közvetlen vagyoni károk bizonyos eseteiben nem lehet észszerűen megkülönböztetni a „Handlungsort” és az „Erfolgsort” fogalmakat. (a Universal Music International Holding ügyre vonatkozó, 2016. március 10-i indítvány, C-12/15, EU:C:2016:449, 38. pont). A Bíróság ítélkezési gyakorlatában a felperes számára több mint 40 éve biztosított azon lehetőséget, hogy a jogellenes károkozáson alapuló joghatóság esetében választhat a káresemény bekövetkezésének helye és a kárt okozó esemény helye között (alapvetően az 1976. november 30-i Bier kontra „Mines de potasse d’Alsace” ítélet, 21/76, EU:C:1976:166), nem közvetlen vagyoni kárral összefüggésben alakították ki, és e lehetőségnek biztosan nem az a célja, hogy a „Brüsszel Ia” rendeletben (illetve az akkor hatályos Brüsszeli Egyezményben) előírt, az alperes lakóhelyéhez kapcsolódó, e rendelet 4. cikke szerinti általános joghatóság alóli kivételek alkalmazási körét kiszélesítse. Az ilyen választást valójában „a jogvita tárgyához való lehető legnagyobb közelségnek, az ügy eldöntésére legmegfelelőbb bíróság kijelölésének, valamint – e vonatkozásban – a bizonyításvétel és tanúmeghallgatás általi hatékony eljárás szervezésnek a szüksége indokolja (Szpunar főtanácsnok Universal Music International Holding ügyre vonatkozó, 2016. március 10-i indítványa, C-12/15, EU:C:2016:449, 39. pont). Mivel közvetlen vagyoni károk esetében e cél a jogellenes károkozásból eredő káresemény bekövetkezési helyének keresésével csak nehezen érhető el, felmerül a kérdés, hogy nem szolgálná-e jobban a jogbiztonságot, ha ilyen helyzetekben az általános joghatóságnál és a különös joghatóság esetében a kárt okozó esemény helye szerinti joghatóságnál maradnánk.

A 2.8. kérdésről: A 2.2. kérdésre adandó igenlő válasz esetén a pénzforgalmi szolgáltatónak az ügyféllel szembeni kártérítési igénye helyének meghatározása

- 29 Amennyiben a 2.2. kérdésre adott igenlő válasz esetén azt a helyet kell alapul venni, ahol az ügyfél vagyonát a pénzforgalmi szolgáltató igényével megterhelték,

ezen igény keletkezésének helyét valamilyen módon még meg kell határozni. E tekintetben mindenekelőtt két megközelítés kínálkozik.

- 30 Egyrészt e hely meghatározása alapulhat a szerződés teljesítésének helyén. Amennyiben az uniós jog a „Brüsszel Ia” rendelet 7. cikke 1. pontjának b) alpontjában szereplő szolgáltatás teljesítési helyének önálló meghatározásáról rendelkezik, logikusan adódna, hogy kötelezettségszegésből eredő megfelelő kár esetén a szerződésből eredő valamennyi kötelezettség tekintetében releváns e teljesítési helyet a jogellenes károkozásból eredő káresemény bekövetkezési helyének meghatározása szempontjából is figyelembe vegyék. A jelen esetben ez a pénzforgalmi szolgáltatásról szóló keretszerződésből eredő szolgáltatás tényleges nyújtásának helye és ezáltal az alperes luxemburgi székhelye lenne.
- 31 Vagylagosan megkísérelhetnénk meghatározni a kifogásolt magatartás miatt a károsulttal szemben fennálló egyéni követelést. Amennyiben az egyéni követelést a hitelező vagyona elemének tekintjük, annak helye különböző összefüggésekben (például végrehajtási eljárás esetén) általában az adós lakóhelye.

Összegzés

- 32 Amennyiben közvetlen vagyoni károk esetében is mindig a káresemény bekövetkezésének a kárt okozó esemény helyétől megkülönböztetendő helyét kell megállapítani, a kérdést előterjesztő bíróság a tiltott online szerencsejátékhoz kapcsolódó kifizetésben való közreműködésre vonatkozó kifogás esetében arra hajlik, hogy a káresemény bekövetkezésének helyeként elsősorban a játék helyét határozza meg, amennyiben ez a hely megegyezik a károsult lakóhelyével, másodsorban pedig azt a helyet, ahol a kifizetésben való közreműködés az összegnek a károsult elektronikuspénz-számlájáról való kiáramlását eredményezi, tehát a pénzforgalmi szolgáltató székhelyét mint a fizetési művelet helyét.